

Kohtuasi C-450/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

13. juuni 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

10. juuni 2019

Kassatsioonkaebuse esitaja:

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

KORKEIN HALLINTO-OIKEUSE VAHEMÄÄRUS

Kohtumääruse kuupäev

10. juuni 2019

[...]

Ese Euroopa Liidu Kohtule Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus

Kassatsioonkaebuse esitaja Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Vaidlustatud otsus

Markkinaoikeuse (kaubanduskohus) 30. märtsi 2016. aasta otsus [...]

Eelotsusetaotluse ese

1. Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) menetletavas konkurentsiasjas on vaja otsustada, kas Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi-

ja tarbijakaitseasutus) esitas trahvinõuet sisaldava kaebuse Markkinaoikeusele (kaubanduskohus) õigeaegselt. Kohtuasja lahendamisel on määrav, millise kuupäevani võis eeldatavasti kesta konkurentsiniormide rikkumine, mille panid konkurendid toime ühiselt.

2. Konkurentsiniormide rikkumise kestuse hindamist Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) menetletavas kohtuasjas mõjutab mitu asjaolu. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) märkis kohtuistungil, et konkurentsiniormide rikkumine võis eeldatavasti kesta vähemalt kuni nelja erineva kuupäevani. Käesolevas eelotsusetaotluses on küsimus selles, millise kuupäevani võisid konkurentsiniormide rikkumine ja selle majanduslikud tagajärjed eeldatavasti kesta olukorras, kus üks kahest kartellikokkuleppes osalevast ettevõtjast sõlmis kartellivälise ettevõtjaga sellise ehitustööde lepingu, nagu oli kokku lepitud kartelli raames, tööd lõpetati ligikaudu kaks ja pool aastat pärast ehitustööde lepingu sõlmimist ning kõnealusest lepingust tulenevaid makseid tehti veel pärast tööde lõpetamist. Kõnealused tööd puudutavad Põhja-Soomes Keminmaad ja Petäjaskoskit ühendavat 400-kV-kõrgepingeliini, mille ehitamiseks korraldatud hankemenetluses tunnistati edukaks kartellikokkuleppes osalev ettevõtja Eltel Networks Oy. Kohtuasjas allpool sõnastatud eelotsuse küsimus puudutab Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklis 101 sätestatud konkurentsiniorme. Eelotsusetaotluses ei käsitleta hankelepingu [lk 2] konkurentsioigusliku hindamisega muul viisil seotud tõendamisküsimusi.

Menetluse ese ja peamised asjaolud

3. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus, edaspidi ka „asutus“) esitas Markkinaoikeusele (kaubanduskohus) 31. oktoobril 2014 trahvinõuet sisaldava kaebuse, millega palus määrata äriühingutele Eltel Networks Oy ja Eltel Group Oy (üheskoos ka „Eltel“) solidaarselt trahv summas 35 000 000 eurot.
4. Asutuse trahvinõude kohaselt leppisid Eltel Networks Oy ja Eltel Group Oy osas, mis puudutab Soomes elektri ülekandmiseks ette nähtud kõrgepingeliinide rajamist, kokku hindades ja kasumimarginaalides ning jaotasid omavahel planeerimis- ja ehitustööd, mistõttu rikkusid nad konkurentsipiirangute vastase seaduse nr 480/1992 (Laki kilpailunrajoituksesta 480/1992¹) § 4 ning ELTL artiklit 101. Trahvinõudest nähtub, et konkurentsiniormide rikkumise ühine toimepanek seisneb selles, et konkureerivate äriühingute esindajad korraldasid mitu kokkusaamist, kus arutati kõrgepingeliinide rajamisega seotud edaspidi oodata olevaid hankelepinguid, mille ülevaade oli esitatud tabelina, nende maksumust, saadavaid kasumimarginaale ning mõne lepingu puhul ka küsimust, kumb kahest konkurendist kõrgepingeliini projekti teostab, mõnikord rendati projekti ühiselt edasi. Trahvinõude kohaselt alustasid konkurendid sellise keelatud koostööga hiljemalt 2004. aasta oktoobris ning jätkasid seda katkestusteta kuni

¹ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1992/19920480>

vähemalt 2011. aasta märtsini. Trahvinõudest tuleneb, et tegemist oli Soomet tervikuna hõlmava kartelliga, mis võis Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist kaubandust ELTL artikli 101 lõikes 1 nimetatud viisil mõjutada.

5. Empower Oy, üks kahest kartellikokkuleppes osalenud ettevõtjast, esitas asutusele 31. jaanuaril 2013 leebema kohtlemise taotluse, mille alusel algatas asutus trahvinõudes kirjeldatud koostöö uurimise. Kõnealuse taotluse alusel kohaldas asutus 31. oktoobri 2014. aasta otsusega ettevõtja suhtes leebemat kohtlemist, millega vabastati äriühing kõikidest karistustest.
6. Kõrgepingeliinidega seotud tööde tellijad on põhivõrguettevõtja ja kohalikud võrguettevõtjad. Trahvinõude kohaselt on elektrivõrguga seotud tegevus Soomes oma olemusest tulenevalt monopol, kuna kattuvate elektrivõrkude rajamine ei ole majanduslikult tasuv. Kõrgepingeliinidega seotud tööde suurim tellija on Fingrid Oyj, kellele kuulub Soomes energia ülekandmisel kasutatav põhivõrk ja kes vastutab selle korrashoiu eest; nimetatud ettevõtja kliendid on elektritarbijad, elektritootjad, elektritarbijad ja elektriturul tegutsevad ettevõtjad. Kõrgepingeliinidega seotud tööd hõlmavad planeerimist ja ehitamist. Kõrgepingeliinide ehitustööde lepingud on sageli pika kehtivusajaga ja nii on see ka käesolevas kohtuasjas kõne all oleva lepingu puhul. [lk 3]
7. Markkinaoikeus (kaubanduskohus) jättis trahvinõude vaidlustatud 30. märtsi 2016. aasta otsusega aegumise tõttu rahuldamata.
8. Markkinaoikeuse (kaubanduskohus) otsuses on märgitud, et vastavalt konkurentsipiirangute vastase seaduse §-le 22 (redaktsioonis, mida on muudetud seadusega nr 318/2004)² ei või sama seaduse § 4 või ELTL artikli 101 rikkumise eest trahvi määrata muu hulgas juhul, kui Markkinaoikeusele (kaubanduskohus) ei ole asjaomast nõuet esitatud viie aasta jooksul alates ajast, mil konkurentsiniormide rikkumine lõpetati või asutus konkurentsiniormide rikkumisest teada sai. Markkinaoikeus (kaubanduskohus) leidis, et 31. oktoobri 2014. aasta trahvinõude alusel ei saa Eltelile nimetatud sätetele tuginedes trahvi määrata, kui lähtuda sellest, et äriühing oli konkurentsiniormide rikkumise 31. oktoobriks 2009 lõpetanud.
9. Lisaks märkis Markkinaoikeus (kaubanduskohus) oma otsuses, et asutuse esitatud dokumentide põhjal ei saa teha järeldust, et väidetav rikkumine oleks mis tahes kujul kestnud 31. oktoobrini 2009 või veel hilisema kuupäevani. Kohus jättis trahvinõude rahuldamata põhjendusega, et trahvinõue esitati pärast konkurentsipiirangute vastase seaduse §-s 22 sätestatud tähtaja lõppemist.
10. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) esitas Markkinaoikeuse (kaubanduskohus) otsuse peale kassatsioonkaebuse Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus) ja palus Markkinaoikeuse (kaubanduskohus) otsus tühistada ning määrata Eltelile trahv summas

² <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040318>

35 000 000 eurot. Asutus leiab, et ta on esitanud konkurentsinoormide rikkumise jätkumise kohta piisavad tõendid ja seega on trahvinõue esitatud tähtaegselt.

11. Eelotsuse taotlemist silmas pidades märkis asutus oma kassatsioonkaebuses konkurentsinoormide jätkuva rikkumise tõendamiseks, et enne pakkumuste esitamist leppis Eltel oma konkurendist äriühinguga Empower kokku hindades, mis märgiti Keminmaa-Petäjäsoski 400-kV-kõrgepingeliini hankemenetluse raames esitatud pakkumustesse, ja et keelatud koostöö nimetatud hankelepinguga seoses kestis vähemalt kuni 12. novembrini 2009. Koos teiste esitatud tõenditega lubab see teha järelduse, et Markkinaoikeuse (kaubanduskohus) otsus trahvinõude rahuldamata jätmise kohta oli väär.
12. Vaidlustatud otsuses hindas Markkinaoikeus (kaubanduskohus) asjaolusid nii, et kuigi Keminmaa-Petäjäsoski ehitustöödele eelnev eraldi planeerimistegevus kuulus kartellikokkuleppega hõlmatud valdkonda, ei laienenud kartell siiski sama kõrgepingeliiniprojekti hilisematele ehitustöödele. Planeerimistegevus lõppes 2007. aasta jaanuaris. [lk 4]
13. Fingrid Oyj tegi 16. aprillil 2007 avaldatud ingliskeelse hanketeatega asjaomases sektoris tegutsevatele ettevõtjatele ettepaneku esitada pakkumused Keminmaa-Petäjäsoski kõrgepingeliini ehitamiseks. Hanketeate kohaselt tuli kindlaks määratud hinnaga pakkumused esitada 5. juuniks 2007. Tööde lõpetamise tähtajaks oli hanketeates märgitud 12. november 2009.
14. Eltel esitas asjaomase pakkumuse 4. juunil 2007. Selles oli märgitud, et hanke ese on täielikult valmis ja antakse tellijale üle hiljemalt 12. novembril 2009.
15. Eespool nimetatud hankemenetluses oli Eltel edukaks tunnistanud ettevõtja. Kohtuasjas esitatud dokumentidest nähtub, et Elteli ja Fingrid Oyj vahel sõlmiti asjaomane ehitustööde leping 19. juunil 2007, ehitustööd lõpetati 12. novembril 2009 ja viimane makse tööde eest tehti 7. jaanuaril 2010.
16. Käesoleva eelotsusetaotluse seisukohast on konkurentsinoormide rikkumise kestuse hindamisel oluline teada, millise kuupäevani võisid väidetava kartellikokkuleppe ja ebaseadusliku hinnakokkuleppe majanduslikud tagajärjed eeldatavasti kesta sellise pikaajalise ehitusprojekti puhul, nagu on kõne all käesolevas asjas.

Riigisisesed õigusnormid ja asjaomane liikmesriigi kohtupraktika

17. Kohtuasjas kohaldatava konkurentsipiirangute vastase seaduse § 1a (redaktsioonis, mida on muudetud seadusega nr 318/2004³) näeb ette, et juhul kui konkurentsipiirang võib mõjutada Euroopa Ühenduse liikmesriikide vahelist kaubandust, on kohaldatavad EÜ asutamislepingu artiklid 81 ja 82, nüüd ELTL artiklid 101 ja 102.

³ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040318>

18. Konkurentsipiirangute vastase seaduse § 4 kohaselt (redaktsioonis, mida on muudetud seadusega nr 318/2004) on keelatud ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärgiks või tagajärjeks on märkimisväärselt takistada, piirata või kahjustada konkurentsi. Sama paragrahvi lõike 2 punkti 1 kohaselt on keelatud eelkõige need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused või – nagu on märgitud punktis 3 – jagatakse turge või tarneallikaid.
19. Konkurentsipiirangute vastase seaduse seletuskirjas [...] on seaduse § 4 kohta muu hulgas märgitud, et kõnealune paragrahv hõlmab ka keeldu sõlmida kartellikokkuleppeid pakkumuste esitamisel. **[lk 5]**
20. Konkurentsipiirangute vastase seaduse § 22 kohaselt (redaktsioonis, mida on muudetud seadusega nr 318/2004) ei või sama seaduse § 4 või ELTL artikli 101 rikkumise eest trahvi määrata muu hulgas juhul, kui Markkinaoikeusele (kaubanduskohus) ei ole asjaomast nõuet esitatud viie aasta jooksul alates ajast, mil konkurentsivastaste rikkumise lõpetati või asutus konkurentsivastaste rikkumisest teada sai. Konkurentsipiirangute vastase seaduse eelnõu eriomastest § 22 puudutavatest põhjendustest [...] nähtub, et viie aasta pikkune aegumistähtaeg on sama, mida näeb ette liidu õigus.
21. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) on ametlikus teatajas avaldatud otsustes (KHO 2009:83 ja KHO 2013:8) märkinud, et lähtuda tuleb sellest, et konkurentsipiirangute vastase seaduse §-s 22 ette nähtud viie aasta pikkune aegumistähtaeg hakkab konkurentsivastaste rikkumise korral kulgema kõige varem siis, kui viimane rikkumine sellise ühise tegutsemise raames on lõpetatud.
22. Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) ei pidanud seevastu otsustama, kuidas tuleb konkurentsipiirangu kestust ja lõpetamist hinnata olukorras, kus kartellikokkuleppes osalev ettevõtja sõlmis kartellivälise ettevõtjaga sellise ehitustööde lepingu, nagu oli kokku lepitud kartelli raames, tööd lõpetati alles mitu aastat pärast ehitustööde lepingu sõlmimist ning kõnealusest lepingust tulenevaid makseid tehti veel pärast tööde lõpetamist.

Asjakohased liidu õigusnormid

23. ELTL artikli 101 lõike 1 kohaselt on siseturuga on kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires. Eelkõige on need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega viidatud sätte punkti a otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused või punkti c kohaselt jagatakse turge või tarneallikaid.

24. Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205; edaspidi „määrus nr 1/2003“) artikli 25 lõike 1 punktist b nähtub, et sanktsioonide kehtestamisega seotud aegumistähtaeg on käesoleval juhul eeldatavat laadi rikkumiste korral viis aastat. Nimetatud artikli lõige 2 sätestab, et aegumistähtaeg hakkab kulgema rikkumise toimepaneku päevast. Jätkuvate või korduvate rikkumiste puhul hakkab aegumistähtaeg aga kulgema rikkumise lõppemise päevast. **[lk 6]**
25. Rikkumise kestuse kohta on Euroopa Kohtu praktikas juba kohtuasjas EMI Records (C-51/75, EU:C:1976:85) märgitud, et olukorras, kus kartellikokkulepped on muutunud kehtetuks, säilib nende kokkulepete mõju, olgugi et kartellikokkulepe on formaalselt kehtetu. Viidatud kohtuotsuse põhjal võib eeldada, et ettevõtjatevahelist kartellikokkulepet saab pidada jätkuvalt kehtivaks vaid siis, kui kartelliosaliste tegevus annab alust järeldada kartellikokkuleppele iseloomulike kooskõlastamise ja koordineerimise tunnuste säilimist, mis võimaldab saavutada sama eesmärgi, mida taotleti kartellikokkuleppe endaga (kohtuotsuse punktid 30 ja 31).
26. Kohtuotsuses *Quinn Barlo jt vs. komisjon* (C-70/12 P, EU:C:2013:351) märkis Euroopa Kohus oma väljakujunenud praktikale tuginedes, et kooskõlas ELTL artiklites 101 ja 102 sätestatud konkurentsiniormidega on lepingute majanduslikud tagajärjed või lepingutega samaväärne koostöö või kooskõlastamise eri vormid osas, mis puudutab rikkumise kestust, olulisemad kui lepingute või koostöö juriidiline vorm. Kui tegemist on kartellikokkuleppega, mis on muutunud kehtetuks, on ELTL artikli 101 kohaldamiseks piisav, et kartellikokkuleppe tagajärjed säilivad, olgugi et kartellikokkulepe on formaalselt kehtetu. Rikkumise kestust saab seega määrata ajavahemiku põhjal, mille vältel on rikkumise toime pannud ettevõtjad tegelenud nimetatud artiklis keelatud toimingutega. Seega saab teha järelduse, et rikkumine on kestnud kogu selle ajavahemiku vältel, mil kehtis ebaseaduslik hinnakokkulepe (kohtuotsuse punkt 40, milles viidatakse ka eespool nimetatud kohtuotsusele EMI Records ja kohtuotsusele Binon, C-243/83, EU:C:1985:284).
27. Rikkumise kestust on käsitletud ka Üldkohtu praktikas (vt nt kohtuotsus *Trelleborg Industrie vs. komisjon*, T-147/09 ja T-148/09, EU:T:2013:259, punkt 68, ja kohtuotsus *Nexans France ja Nexans vs. komisjon*, T-449/14, EU:T:2018:456, punkt 129).

Poolte peamiste argumentide lühikokkuvõte

28. Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus) kassatsioonkaebuse esitanud Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) väitis, et tema 31.oktoobri 2014. aasta trahvinõue on Markkinaoikeusele (kaubanduskohus) esitatud ette nähtud viieaastase tähtaja jooksul. Asutus põhjendas oma seisukohta sellega, et eespool nimetatud Keminmaa-Petäjäsoski ehitusprojektiga seotud

hankeleping oli kehtiv 7. jaanuarini 2010, [lk 7] mil Fingrid Oyj tegi ehitustööde eest viimase osamakse, ja seega oli kehtiv ka ebaseaduslik hinnakokkulepe. Teise võimalusena võis konkurentsipiirang lõppeda juba varem, nimelt 12. novembril 2009, mil lõpetati ehitustööd. Asutuse sõnul säilis kartellikokkuleppe majanduslike tagajärgede mõju turule, millele on viidatud Euroopa Kohtu praktikas, kuni nimetatud kuupäevadeni, ja Fingrid Oyj-l kui kliendil tekkis kartellikokkuleppes osalenud ettevõtjate kokkulepitud hindade tasumise tõttu kahju.

29. Lisaks märkis asutus, et sellise lepingu tagajärjed, mis on sõlmitud hankemenetluses edukaks tunnistatud ettevõtjaga, kes osaleb kartellikokkuleppes, on kartellis kokku lepitud hinda maksva isiku jaoks väga konkreetsed ja pikaajalised, kuna makseid tehakse vastavalt tööde edenemisele mitme aasta jooksul. Igal aastal, mil klient teeb kartellikokkuleppega kooskõlastatud ehitustööde eest osamakseid, kajastuvad lepingu kahjulikud tagajärjed selle aasta kohta otseselt kartellikokkuleppe sõlminud ettevõtja kliendi majandustegevuses ja seega ka majandustulemuses ning lisaks ka kliendist ettevõtja tegevuses turul. Kuna Fingrid Oyj tasus asutuse sõnul tööde eest üleliia kõrget hinda, mõjutasid suuremad kulud ka võrguettevõtja klientidelt nõutavaid hindu, see tähendab hindu, mida tasusid elektritarbijad elektri ülekandmise eest.
30. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) seisukoht annaks alust järeldada, et asutuse trahvinõue on juba selle põhjenduse alusel esitatud viieaastase tähtaja jooksul.
31. Tõendite hindamist puudutavate põhjendustega eitas Eltel aga, et tema ja Empower on sõlminud Keminmaa-Petäjäsoski ehitusprojektiga seoses kokkuleppeid. Lisaks väitis Eltel, et konkurentsiniormide rikkumise kestust tuleb hinnata ajavahemiku alusel, mille vältel tegelesid rikkumise toime pannud ettevõtjad keelatud tegevusega. Järelikult tuleb lähtuda sellest, et hanketeates nimetatud tööde puhul hakkab aegumistähtaeg kulgema kuupäevast, mil pakkumus esitatakse. Kõnealuse ehitustööde hankega seoses esitas Eltel oma pakkumuse 4. juunil 2007.
32. Juhtudel, mil hinnaläbirääkimisi saab pidada veel pärast pakkumuse esitamist, hakkab aegumistähtaeg Elteli sõnul teise võimalusena kulgema kuupäevast, mil sõlmiti asjaomase projekti lõplik leping. Käesoleval juhul sõlmisid Fingrid Oyj ja Eltel ehitustööde lepingu 19. juunil 2007. Elteli sõnul ei avalda pakutud või lepingus sätestatud hind pärast pakkumuse esitamist või hiljemalt pärast lepingu allkirjastamist enam mõju turule, isegi kui kõnealused ehitustööd veel jätkuvad või kui nende eest tasuda tulevaid makseid tehakse veel mitme aasta pärast. Eltel väidab, et [lk 8] küsimus, milline on tööde ajakava või millal tehakse nende eest makseid, ei mõjuta konkurentsi turul, kuna kokkulepitud hind nende toimumise ajal enam ei muutu. Teistsugune tõlgendus tooks kaasa juhusliku, ettenägematu ja konkurentsipiirangust sõltumatu tulemuse, mis rikuks õiguskindluse põhimõtet.

33. Elteli seisukohaga nõustumine viiks järelduseni, et Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) trahvinõue on esitatud alles pärast selleks ette nähtud tähtaja lõppemist, juhul kui trahvinõudes märgitud asjaoludest ei ole mitte ükski hilisemal kuupäeval tekkinud asjaolu kohtuasja lahendamise seisukohast oluline.

Eelotsusetaotluse vajalikkus

34. Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus) teadaolevalt ei ole Euroopa Kohtu praktikas ELTL artiklis 101 viidatud konkurentsinoormide rikkumise majanduslike tagajärgede kindlaksmääramist ja nende tagajärgede säilimise kestust käsitletud sellises olukorras, kus kartellikokkuleppes osalev ettevõtja sõlmis kartellivälise ettevõtjaga sellise ehitustööde lepingu, nagu oli kokku lepitud kartelli raames, tööd lõpetati mitu aastat pärast ehitustööde lepingu sõlmimist ning kõnealusest lepingust tulenevaid makseid tehti veel pärast tööde lõpetamist. Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) hinnangul on vaja õiguslikult tõlgendada, kas saab lähtuda sellest, et konkurentsinoormide rikkumine kestab kuni selle kuupäevani, mil kartellikokkuleppega hõlmatud hankelepingust tulenevad maksekohustused on täielikult täidetud või ehitustööd on lõpetatud, nagu leiab Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus), või tuleb lähtuda sellest, et rikkumine lõpeb ja aegumistähtaeg hakkab kulgema kuupäevast, mil pakkumus esitati või hankeleping allkirjastati, nagu leiab Eltel.
35. Näib, et käesoleva kohtuasja hindamise seisukohast ei ole Euroopa Kohtu praktika osas, mis puudutab kõnealust kesket tõlgendamisküsimust, täielikult üheti mõistetav. Sõnastuse järgi otsustades toetavad Euroopa Kohtu märkused eespool nimetatud kohtuotsuses Quinn Barlo (punkt 40) ilmselt järeldust, et konkurentsipiirangu majanduslikud tagajärjed võivad säilida kogu selle ajavahemiku vältel, mil kehtisid ebaseaduslikud hinnad. Viidatud kohtuotsuses kõne all olev konkurentsipiirang erineb siiski käesolevas asjas kõne all olevast konkurentsipiirangust ning kohtuotsusest ei selgu, kas konkurentsinoormide rikkumise kestuse ja trahvinõude aegumise hindamisel saab tähtsust omistada sellele, et hankelepingu esemeks olevad tööd on lõpetatud, ja ajavahemikule, mille vältel tehakse kartellikokkuleppega hõlmatud tööde eest makseid ehitustööde lepingut täitvatele asjaosalistele. [lk 9]
36. Euroopa Kohtu praktika põhjal saab teha järelduse, et konkurentsinoormide rikkumise kestuse hindamisel on keskse tähtsusega konkurentsi piirava tegevuse majanduslikud tagajärjed, mitte selle tegevuse juriidiline vorm. ELTL artiklit 101 rikkuva konkurentsipiirangu majanduslikud tagajärjed võivad kohtupraktika kohaselt säilida ka veel siis, kui konkurentidevaheline ühtne tegevus, mida saab pidada konkurentsinoormide kompleksseks rikkumiseks, on formaalselt juba lõppenud. Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) hinnangul võib see toetada järeldust, et konkurentsinoormide rikkumine, mis seisneb pakkumuse esitamise eesmärgil kartellikokkuleppe sõlmimises, kestab alati kuupäevani, mil

kartellikokkuleppega kahju saanud lepingupool on kartellis kokku lepitud ebaseadusliku hinna täielikult tasunud, kuna ehitusprojekt, mille hind on kartellikokkuleppega kooskõlastatud, avaldab kogu kõnealusel ajavahemikul majanduslikku mõju selle ettevõtja majandustegevusele, kes on sõlminud lepingu kartellikokkuleppes osaleva äriühinguga.

37. Teiselt poolt saab asuda ka seisukohale, et kohtupraktika toetab kaudselt Elteli seisukohta, mille kohaselt jäävad hinnad või nende konkurentsialane mõju selliste tööde puhul, mille tellimiseks korraldatakse riigihange, kehtivaks kuni pakkumuse esitamise või lõpliku lepingu sõlmimise kuupäevani. Pärast seda kuupäeva ei avalda pakkumuse maksumus või lepingu hind turule enam mingit mõju, olgugi et projekt ise veel kestab.
38. Käesolevas asjas on tegemist väidetava konkurentsiniormide rikkumise majanduslike tagajärgede ja kestusega. Tegemist ei ole kahjuhüvitise hagiga, mille puhul lähtutakse sellest, et vastavalt liikmesriigi kohtupraktikale (KKO 2016:11) hakkab aegumistähtaeg kulgema lepingu sõlmimise kuupäevast, mis on kahju tekkimise aspektist keskne kuupäev, mitte lepingujärgse ostuhinna tasumise kuupäevast.
39. Kuna Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus) teadaolevalt puuduvad Euroopa Kohtu praktikas otsused, mis käsitleksid konkurentsiniormide rikkumise aegumist väidetava kartellikokkuleppe korral, mis – nagu käesoleval juhul – seisneb pakkumuse esitamise eesmärgil tehtavas keelatud koostöös, on kohtuasjas vaja esitada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule. Isegi kui kõnealuse konkurentsipiirangu kestuse ulatuslikul hindamisel võetakse arvesse ka teisi asjaolusid kui need, mida puudutab käesolev eelotsusetaotlus, on Euroopa Kohtu vastus tõlgendusküsimusele määrav konkurentsipiirangu majanduslike tagajärgede kestuse hindamisel ja seega ka selle küsimuse hindamisel, kas Kilpailu- ja kuluttajavirasto (konkurentsi- ja tarbijakaitseasutus) trahvinõue on esitatud selleks ette nähtud tähtaja jooksul.

[...] [lk 10]

Eelotsuse küsimus

Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas ELTL artiklis 101 sätestatud konkurentsiniorme saab tõlgendada nii, et olukorras, kus kartellikokkuleppes osaleja sõlmis kartellivälise ettevõtjaga sellise ehitustööde lepingu, nagu oli kokku lepitud kartelli raames, kestab konkurentsiniormide rikkumine sellest tulenevate majanduslike tagajärgede tõttu kogu selle ajavahemiku vältel, mil täidetakse lepingust tulenevaid kohustusi või tehakse lepingupooltele tööde eest makseid, see tähendab kuni selle kuupäevani, mil tööde eest tasutakse viimane osamakse, või vähemalt selle kuupäevani, mil kõnealused tööd lõpetatakse;

või tuleb eeldada, et konkurentsireeglite rikkumine kestab vaid kuni selle kuupäevani, mil rikkumise toime pannud ettevõtja esitab asjaomaste tööde tegemiseks pakkumuse või sõlmib tööde tegemiseks lepingu?

Pärast Euroopa Kohtult eespool sõnastatud küsimusele vastuse saamist teeb Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) asjas lõpliku otsuse.

[...] [lk 11] [...]

TÖÖDOKUMENT